

Kabinet ministrů Ukrajiny

Hruševského 12/2, 01008 Kyjiv

tel. (044) 256 7624, fax (044) 254 0584

www.kmu.gov.ua

Č. j. 5735/0/2-22 ze dne 19. 3. 2022

Kyjiv

O nepřipustnosti mezistátního osvojení dětí - občanů Ukrajiny v podmínkách nouzového stavu nebo stanného práva

Otevřená výzva vládám států, do nichž jsou evakuovány děti - občané Ukrajiny v souvislosti s vojenskou invazí Ruské federace na Ukrajinu

Zákeřná vojenská invaze na Ukrajinu a neustálé ozbrojené útoky agresorského státu na civilní obyvatelstvo ukrajinských měst, městeček a vesnic mají za následek nenapravitelné ztráty a obrovský počet civilních obětí, včetně rodičů nezletilých dětí. Mnoho občanů Ukrajiny se v současné době nachází v podmínkách, které ohrožují jejich životy a zdraví. Narůstá počet dětí, které zůstaly bez péče rodičů, i počet dětí, jejichž kontakt s rodiči a dalšími příbuznými byl dočasně znemožněn.

Vzhledem k závažnému ohrožení života a zdraví Ukrajinců a občanů jiných států žijících na Ukrajině zajišťují ukrajinské úřady v souladu se zákonem Ukrajiny "O stanném právu" evakuaci dětí a rodin s dětmi do bezpečných míst na Ukrajině, jakož i do zahraničí, včetně členských států Evropské unie.

Vláda Ukrajiny vyjadřuje upřímnou vděčnost všem státům, které v současné době poskytují útočiště ukrajinským dětem a rodinám s dětmi, rychle a pečlivě zajišťují jejich základní potřeby, chrání jejich práva a zájmy a organizují pro ně bezpečné prostředí. Takovou pomoc nelze docenit a ukrajinský lid děkuje všem spřáteleným národům za jejich citlivost, lidskost a všestrannou pomoc.

V důsledku nuceného odchodu velkého počtu dětí z ukrajinských obcí, a to včetně dětí bez doprovodu rodičů nebo jiných zákonných zástupců, však existuje zvýšené riziko rozdělení sourozenců, nelegálního přesunu a umístění těchto dětí do rodin cizinců nebo občanů Ukrajiny žijících v zahraničí. Zejména hrozí osvojení ukrajinských dětí bez dodržení postupů stanovených ukrajinskými zákony.

Ukrajinská vláda spatřuje rizika porušování práv dětí, které jsou odváženy do zahraničí z důvodu záchrany jejich životů, především práva být vychováván rodiči, blízkými příbuznými, práva na občanství a pobyt v zemi původu.

S důrazem na výše uvedené a při dodržování norem národní legislativy, **oficiálně prohlašujeme, že během účinnosti stanného práva na Ukrajině nemůže v žádném státě světa být vedeno řízení o mezistátním a národním osvojení dětí – občanů Ukrajiny.**

Tento postoj ukrajinské vlády se opírá o následující.

Zásady Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v oblasti osvojení se zakládají zejména na tom, že děti evakuované do jiných zemí z důvodu nouze, včetně dětí, jimž byl během pobytu na území jiných států udělen status uprchlíka, nemohou být osvojeny, protože většina z nich nejsou sirotci nebo neexistuje žádný oficiální věrohodný důkaz o jejich osiřelosti, a v takových situacích potřebují adekvátní dočasnou péči, aby se mohly shledat se svými rodinami, nikoli osvojení. Značné a účinné úsilí ze strany zemí původu těchto dětí i zemí jejich pobytu by mělo být zaměřeno na nalezení rodinných příslušníků každého takového dítěte, opětovné sloučení každého takového dítěte s jeho rodinou, a pouze pokud to není možné, poskytnutí mu nebo jí statusu dítěte, kterého lze osvojit. Je přitom třeba mít na paměti, že řízení o osvojení takových dětí lze vést pouze podle zákonů Ukrajiny a pouze v mírových podmínkách.

Takový postup odpovídá zásadám Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, podle kterých osvojení nemůže proběhnout pokud:

existuje odůvodněná naděje na úspěšné nalezení členů rodiny dítěte a sloučení rodiny v nejlepším zájmu dítěte;

neuběhla doba (minimálně dvou let), během níž byly využity všechny nástroje pro hledání přeživších rodičů a jiných členů rodiny dítěte,

návrat dítěte do země původu za bezpečných a důstojných podmínek se jeví jako možný v nejbližší budoucnosti, a možnosti jeho zázemí s ohledem na zajištění psychosociálních a kulturních potřeb jsou v zemi původu lepší, než osvojení v zemi poskytující ochranu nebo třetí zemi.

Dále, podle článku 21 odst. 1 písm. a) Úmluvy OSN o právech dítěte signatáři, které uznávají a/nebo povolují systém osvojení, zabezpečí, aby se osvojení dítěte povolovalo jen k tomu kompetentními orgány, které v souladu s příslušným zákonem a ve stanoveném řízení na základě všech odpovídajících a spolehlivých informací určí, že osvojení je přípustné z hlediska postavení dítěte ve vztahu k rodičům, příbuzným a zákonným zástupcům a že, vyžaduje-li se to, dotčené osoby daly vědomý souhlas k osvojení po takovém projednání, které se může ukázat nutným.

Podle právního řádu Ukrajiny o osvojení dítěte rozhoduje soud. Občané Ukrajiny s pobytem v zahraničí a cizinci potřebují k osvojení ukrajinských dětí získat souhlas Národního sociálního servisního úřadu Ukrajiny, ústředním státním orgánem, který provádí státní politiku, zejména v oblasti osvojení a ochrany práv dětí.

S ohledem na vyhlášení stanného práva a s ohledem na to, že není možné v plné míře zajistit splnění požadavků ukrajinského právního řádu, Národní sociální úřad neprojednává osvojení a nevydává občanům Ukrajiny s pobytem v zahraničí a cizincům schválení či povolení k osvojení dětí.

S ohledem na výše uvedené, jakož i čl. 11 Úmluvy OSN o právech dítěte ohledně závazků signatářů činit opatření k potírání nezákonného přemísťování dětí do zahraničí a jejich nenavrácení zpět, vláda Ukrajiny žádá:

- zajistit kontrolu přesunu dětí – občanů Ukrajiny v zahraničí, poskytnout jim potřebnou pomoc;
- při rozhodnutích o dočasném pobytu nepřipustit odloučení sourozenců, kteří byli evakuováni do zahraničí;
- v případě potřeby pomoci s určením místa pobytu každého dítěte přesídleného z Ukrajiny do ciziny;
- informovat konzulární a zastupitelské úřady Ukrajiny o dětech – občanech Ukrajiny bez doprovodu rodičů nebo jiných zákonných zástupců;
- učinit opatření k zamezení obchodování s ukrajinskými dětmi;
- nepřipustit osvojení dětí občany Ukrajiny s pobytem v zahraničí a cizinci během účinnosti stanného práva na Ukrajině.

V případě změny situace budou vlády států, do nichž byly v souvislosti s nebezpečím způsobeným vojenskou invazí Ruské federace na Ukrajině přesídleny děti – občané Ukrajiny, bezodkladně informovány ohledně činnosti příslušných ukrajinských úřadů zabývajících se mezistátním a národním osvojením.

S úctou,

Předseda vlády Ukrajiny

Denys Šmyhal